

El Fuster que ens ha servit

DOLORS SISTAC I SANVICÉN*

Un dels avantatges de tenir "edat" és haver pogut acumular sense pressa documents i testimoniatges de ben diversa índole. I tot i que el Fuster que vam descobrir els anys cinquanta-seixanta ens hagi restat enganxat a *Nosaltres els valencians*, si de cas a l'opuscle complementari *Qüestió de noms* (Quaderns d'Aportació Catalana, Barcelona, 1962), ens abelleix ara desempolsar tresors altres, tal vegada menys divulgats, que fan referència a àmbits més específics de la nostra cultura escrita.

Sí que les obres esmentades ara mateix ens serien enormement útils a l'hora de "catalanitzar" (perdoneu-me l'expressió) els nostres escolars a l'època de la transició. Si ens referim al primer assaig, els mestres no disposàvem encara de cap eina prou lúcida, prou entenedora, perquè els universitaris s'hi poguessin sentir identificats. Volem dir com a habitants històrics d'un país i una cultura concrets. Però, més enllà d'aquests pilars "evangelitzadors", els professors novells repassàvem com si fos pa beneït dos volumets,

també primerencs, de *Poesia catalana* (Raixa, 13-14, ciutat de Mallorca, 1956). Recordo d'haver llegit i rellegit amb veritable fruïció les catorze planes dedicades al poeta valencià, d'abast universal, Ausiàs March. Joan Fuster hi esmerçava tot el seu desfici inquisidor, però també la seua gran intuïció lírica. Més endavant, ens agafàrem a *Literatura catalana contemporània*. Tampoc no teníem a disposició eines d'aquest estil per tal de formar-nos nosaltres mateixos, pretesos filòlegs d'una llengua mal i poc recuperada.

El 1992, a propòsit de complir-se el trenta aniversari de *Nosaltres els valencians*, i en ocasió de reprendre, el famós polemista, la publicació de les seues obres completes, uns pocs fusterians acèrrims el col·locaven a la vitrina tot fent-ne una semblança, entre sorneguera i seriosa, a les pàgines del setmanari *El Temps*. De part de l'interlocutor, s'hi respirava el desencís provocat per l'esperança fallida que, la societat valenciana, no hagués evolucionat de manera favorable. Volem dir favorable a les expectatives que, en aquell intent llunyà de formació col·lectiva, l'autor anunciava com a possibles, en tot cas desitjables, per als nacionalistes dels Països Catalans.

Pel que fa a nosaltres, havíem anat recuperant, en anys de silenci voluntari, l'estudiós conspícu i l'erudit universitari. A partir també d'aportacions primerenques que han fet saó. Per exemple, l'article titulat "Carles Riba, crític" (*Germinàbit* 65, agost-setembre 1959, dedicat a Carles Riba), on l'autor se ser-

veix del procediment ribià per tal d'afirmar-se ell mateix poeta i crític de poesia. Tal vegada perquè, des de Lleida, jo estava engrescada en un treball de recollida i selecció de materials cançonístics del tipus tradicional, saludàrem el Fuster antòleg, a través d'un volum que li va servir per a ser "coronat" doctor en lletres per la Universitat de València. El cançonet, amb pròleg inclòs, *Flor d'enamorats*, de Joan Timoneda (València, 1983). Entre la divulgació i l'erudició, entre la nota crítica i el comentari saborós, Joan Fuster hi anunciava una altra manera de fer anàlisi literària.

Comptat i debatut, ens hem agafat els materials fusterians que més devien haver contribuït a afermar en nosaltres la condició de ciutadans d'una terra: Catalunya. Com també a relativitzar, en hores d'accions poc o molt encobertes, més que més polítiques, l'antiga qüestió de noms que tant semblava preocupar els detractors. Més que mai sense coneixement de causa, sense cap tipus de fonament científic, sense raó.

* Professora.